

การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับผลตอบแทนหุ้น

Key Audit Matters and Stock Return

พรพิมล อัฐรัตน์¹, ญาณินห์ ตั้งภิญโญพุฒิกุล² และ อีรพรรณ อึ้งภากรณ์³

Pornpimon Ittarat¹, Yanin Tangpinyoputtikhun² and Teerapan Ungphakorn³

คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham Bussiness School, Maharakham University, Thailand

Corresponding Author E-mail: ¹lin.pornpimon@gmail.com

Retrieved: February 24, 2023; Revised: January 28, 2024; Accepted: February 17, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในภาพรวมต่อผลตอบแทนหุ้นใน 3 ช่วงเหตุการณ์และความสัมพันธ์ของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบรายประเด็น ต่อผลตอบแทนหุ้น ใน 3 ช่วงเหตุการณ์ ได้แก่ (1) ช่วงระยะเวลา 3 วัน (-1, +1), (2) ช่วงระยะเวลา 5 วัน (-1, +3), และ (3) ช่วงระยะเวลา 7 วัน (-1, +5) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 256 บริษัท ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือข้อมูลจากนารายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และราคาปิดของหุ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - ปี พ.ศ. 2560 วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยสหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ไม่พบความสัมพันธ์ ของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในภาพรวมต่อผลตอบแทนหุ้น แต่พบความสัมพันธ์ในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นการด้อยค่าของสินทรัพย์ต่อผลตอบแทนหุ้นในช่วงเหตุการณ์ 5 วัน (-1,+3) (P-value = 0.058) และ ช่วง 7 วัน (-1,+5) (P-value = 0.021) และประเด็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ 1 ช่วงเหตุการณ์ คือ ช่วง 3 วัน (-1,+1) (P-value = 0.080)

คำสำคัญ: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ; ผลตอบแทนหุ้น

Abstract

The objective of this research is to examine the relationship of auditor's opinion about overall of information of Key Audit Matter (KAM) and in relationship of auditor's opinion about KAM categories to stock return in 3 events: (1) 3-day period (-1, +1), (2) 5-day period (-1, +3), and (3) 7-day period. (-1, +5). This research is an empirical study method. The sample used in the study Including companies listed on the Stock Exchange of Thailand, a total of 256 companies. The data used for the analysis were the information from audit's opinion about information of KAM in audit report of a listed company on the stock exchange and the closing price of stocks from 2016 – 2017. This study used descriptive statistics and Ordinary Least Squares (OLS) regression analysis are a method methodology for analyse. The results showed that relationship not significant of the overall disclosures of key audit matters to stock returns.

However, there was a negative significant of two categories' of KAM, i.e. the impairment of assets to stock returns the 5-day event (-1,+3) (P-value = 0.058) and the 7-day event. (-1,+5) (P-value = 0.021) and accounts receivable and allowances in one event period is the 3-day period (-1,+1) (P-value = 0.080).

Keywords: Key Audit Matters; Stock return

บทนำ

การนำเสนอข้อมูลงบการเงินในรายงานประจำปีของแต่ละองค์กรถือเป็นข้อมูลทางการเงินที่มีความสำคัญต่อผู้ใช้งบการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนจะนำข้อมูลทางการเงินจากการเงินมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน การที่องค์กรจะแสดงถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลในงบการเงินถึงความถูกต้องและปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองไว้ ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีได้เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบกระบวนการจัดทำทางบัญชีนั้น การแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีจึงถือเป็นเครื่องมือและกระบวนการสุดท้ายในการตรวจสอบความถูกต้องในการจัดทำงบการเงินที่ผู้ใช้งบการเงินทุกกลุ่มสามารถรับทราบข้อมูลได้ (DeAngelo, 1981) จากงานวิจัยของ วสุโชติ และคณะ (2559) พบว่ามีบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีการตกแต่งข้อมูลตัวเลขในงบการเงิน ซึ่งสร้างความเสียหายต่อนักลงทุนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบและแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชี

จากความสำคัญของการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีในรายงานผู้สอบบัญชี พบว่างานวิจัยในอดีต Ball, Walker & Whittred, (1979); Chow & Rice, (1982); Ameen, Chan & Guffey (1994) ได้กล่าวว่ารายงานการสอบบัญชีโดยทั่วไปได้มีการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีว่างบการเงินนั้นมีการตรวจสอบอย่างอิสระหรือไม่ในสาระสำคัญทั้งหมด หากผู้สอบบัญชีเชื่อว่างบการเงินถูกต้องในสาระสำคัญ ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขซึ่งให้ความมั่นใจแก่ผู้ลงทุนอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ หากผู้สอบบัญชีเชื่อว่างบการเงินมีข้อผิดพลาดที่มีนัยสำคัญ ผู้สอบบัญชีควรแสดงความเห็น หากผู้สอบบัญชีไม่สามารถแสดง "ตรงกันข้าม" หรือแสดงความเห็น "ยกเว้น" ความเห็นเกี่ยวกับงบการเงินได้เนื่องจากขาดหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอ ผู้สอบบัญชีควรปฏิเสธความเห็นดังกล่าว (Cordo & Fülöp, 2015) การวิจัยก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่าบริษัทมหาชนส่วนใหญ่ได้รับความคิดเห็นที่ไม่มีเงื่อนไข (Ball et al., 1979; Chow & Rice, 1982; Ameen, Chan & Guffey, 1994; Tahinakis & Samarinas, 2016) แต่หลังจากการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจทำให้หน่วยงานกำกับดูแลอย่างทำให้หน่วยงานกำกับดูแลอย่าง คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นระหว่างประเทศ (International Auditing and Assurance Standards Board: IAASB) ได้ออกมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศฉบับใหม่ รหัส 701 "การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต" (ISA 701) โดยการเพิ่มเติมวรรคใหม่เพื่อสื่อสาร "เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ" (Key Audit Matters: KAM) ซึ่งการแสดงความเห็นในส่วนนี้เป็นการใช้ดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี แสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่สุดในการตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจในสาระสำคัญเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดช่องว่างของข้อมูล และยังช่วยเพิ่มมูลค่าด้านการสื่อสารในแง่ความโปร่งใส (Srijunpeth, 2016)

ตามแนวคิดของสมมติฐานประสิทธิภาพของตลาด (Efficient Market Hypothesis: EMH) ตลาดที่มีประสิทธิภาพ หรือ Efficient Market โดย Fama (1998) เชื่อว่าข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้สะท้อน

อยู่ในราคาหุ้นแล้ว นักลงทุนทุกคนสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้เหมือนกันและพร้อมกัน ส่งผลให้ราคาหลักทรัพย์จะถูกซื้อขายที่มูลค่ายุติธรรมตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อนักลงทุนได้มีการรับรู้ข้อมูลของบริษัท ก็จะส่งผลต่อระดับราคา ดังนั้นการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบซึ่งเป็นการนำเสนอรายงานผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่จึงถือเป็นข้อมูลใหม่ที่จะทำให้ให้นักลงทุนได้ตระหนักถึงเรื่องที่จะต้องพิจารณาเพิ่มเติม จากการศึกษางานวิจัยในอดีตได้มีการวิจัยเชิงทดลองถึงการแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีในกระบวนการตัดสินใจต่อผลตอบแทนของหุ้นในช่วงเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งพบว่าการแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีส่งผลทางลบอย่างมีนัยสำคัญกับผลตอบแทนของหุ้น (Chan, 2003; Chen & Zhao, 2000; Soltani, 2000; Ianniello & Galloppo, 2015) ในขณะที่ Chow & Rice (1982) and Dodd et al., (1984) พบว่า การแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีไม่มีผลกระทบต่อราคาตลาดของหุ้น ในขณะที่ประเทศไทย งานวิจัยของ Srijunpeth (2016) พบว่า การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไม่ส่งผลต่อราคาหุ้น เพราะ ข้อมูลการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบยังเป็นเรื่องใหม่ซึ่งนักลงทุนยังไม่มีความเข้าใจต่อการเปิดเผยในประเด็นของการเปิดเผย ซึ่งจะพบว่า ผลจากการทดสอบนั้นยังให้ผลที่ไม่ชัดเจนว่าการนำเสนอข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีจะส่งผลต่อผลตอบแทนของหุ้นมากน้อยเพียงใด

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) และความสัมพันธ์รายประเด็นของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทนหุ้นใน 3 ช่วงเหตุการณ์ ได้แก่ (1) ช่วงระยะเวลา 3 วัน (-1, +1), (2) ช่วงระยะเวลา 5 วัน (-1, +3), และ (3) ช่วงระยะเวลา 7 วัน (-1, +5) เพื่อศึกษาว่าช่วงเวลาต่างๆที่นักลงทุนได้เห็นการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีนั้นส่งผลต่อผลตอบแทนหุ้นหรือไม่ โดยผลการวิจัยจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภาพรวมของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทนหุ้นใน 3 ช่วงเหตุการณ์ ได้แก่ (1) ช่วงระยะเวลา 3 วัน (-1, +1), (2) ช่วงระยะเวลา 5 วัน (-1, +3), และ (3) ช่วงระยะเวลา 7 วัน (-1, +5)
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์รายประเด็นของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทนหุ้นใน 3 ช่วงเหตุการณ์ ได้แก่ (1) ช่วงระยะเวลา 3 วัน (-1, +1), (2) ช่วงระยะเวลา 5 วัน (-1, +3), และ (3) ช่วงระยะเวลา 7 วัน (-1, +5)

สมมติฐานการวิจัย

- H1: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น
- H1A: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นการรับรู้รายได้มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น
- H1B: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นการวัดมูลค่าสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น
- H1C: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นค่าเผื่อลดมูลค่าสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น
- H1D: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นการด้อยค่าสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น

H1E: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น

H1F: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นธุรกรรมกับกิจการที่เกี่ยวข้องกันมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น

H1G: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นประมาณการหนี้สินมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น

H1H: การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นอื่นๆในงบการเงินมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภาพรวมการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับผลตอบแทนหุ้น และความสัมพันธ์รายประเด็นการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับผลตอบแทนหุ้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยกเว้นกลุ่มสถาบันการเงิน บริษัทที่อยู่ในหมวดพื้นฟูกิจการ และบริษัทในกลุ่มกิจการ MAI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - ปี พ.ศ. 2560 ([www. sec.or.th](http://www.sec.or.th)) รวมทั้งสิ้น 256 บริษัท ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

คำอธิบาย	จำนวน (บริษัท)
บริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	559
หัก บริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์	(122)
หัก บริษัทที่อยู่ในหมวดพื้นฟูกิจการ	(29)
หัก บริษัทในกลุ่มกิจการ MAI	(152)
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	256

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้จาก 2 แหล่ง ได้แก่ รายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และข้อมูลจาก SETSMART (SET Market Analysis and Reporting) ดังนั้นจึงสามารถแยกข้อมูลได้ดังนี้

1) การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ รวบรวมจากจำนวนความเห็นของผู้สอบบัญชีต่อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีในรายงานประจำปีบนเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.set.or.th) ระหว่างปี 2559-2560 เป็นระยะเวลา 2 ปี

2) ผลตอบแทนหุ้นรวบรวมจากราคาปิดประจำวันในช่วงเวลาประกาศรายงานประจำปีใน SETSMART ระหว่างปี 2559-2560 เป็นระยะเวลา 2 ปี โดยเก็บข้อมูลแยกเป็น 3 ช่วงเหตุการณ์ (1) ช่วงระยะเวลา 3 วัน (-1, +1), (2) ช่วงระยะเวลา 5 วัน (-1, +3), และ (3) ช่วงระยะเวลา 7 วัน (-1, +5) (Ianniello & Galloppo ,2015).

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานโดยใช้ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

โดยมีตัวแบบที่ใช้ในงานวิจัย ดังนี้

$$CAR_{i,t} = \alpha + \beta_1 KAM_ALL_{i,j} + \beta_2 Big4_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 GROWTH_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} + \beta_7 LIQ_{i,t} + \beta_9 LEV_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

$$CAR_{i,t} = \alpha + \beta_{10} KAM_REV_{i,j} + \beta_{11} KAM_ASS_{i,j} + \beta_{12} KAM_INV_{i,j} + \beta_{13} KAM_IMP_{i,j} + \beta_{14} KAM_AR_{i,j} + \beta_{15} KAM_RP_{i,j} + \beta_{16} KAM_PRO_{i,j} + \beta_{17} KAM_OTH_{i,j} + \beta_{18} Big4_{i,t} + \beta_{19} SIZE_{i,t} + \beta_{20} GROWTH_{i,t} + \beta_{21} ROA_{i,t} + \beta_{22} LIQ_{i,t} + \beta_{23} LEV_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (2)$$

ตัวแปรตาม

$CAR_{i,t}$ = อัตราผลตอบแทนสะสมเกินปกติของบริษัทที่ i ในช่วงเวลาที่ t_1 ถึง t_2

ตัวแปรอิสระ

$KAM_ALL_{i,j}$ = จำนวนของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในภาพรวม ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$KAM_REV_{i,j}$ = จำนวนของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นการรับรู้รายได้ ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$KAM_ASS_{i,j}$ = จำนวนของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นการวัดมูลค่าสินทรัพย์ ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$KAM_INV_{i,j}$ = จำนวนของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นค่าเผื่อลดมูลค่าสินค้าคงเหลือ ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$KAM_IMP_{i,j}$ = จำนวนของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นการด้อยค่าสินทรัพย์ ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$KAM_AR_{i,j}$ = จำนวนของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$KAM_RP_{i,j}$ = จำนวนของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นธุรกรรมกับกิจการที่เกี่ยวข้องกัน ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$KAM_PRO_{i,j}$ = จำนวนของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นประมาณการหนี้สิน ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$KAM_OTH_{i,j}$ = จำนวนของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเด็นอื่นๆ ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

ตัวแปรควบคุม

$Big4_{i,j}$ = ตัวแปรหุ่น โดยกำหนดให้ 1 = สำนักงานสอบบัญชี Big 4, 0 = สำนักงานสอบบัญชีอื่นๆ ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$SIZE_{i,t}$ = ลอการธรรมชาติของสินทรัพย์รวม ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$GROWTH_{i,t}$ = การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$ROA_{i,t}$ = อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$LIQ_{i,t}$ = อัตราส่วนสภาพคล่อง ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

$LEV_{i,t} =$ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ในงบการเงินของบริษัท i ในปี t

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่าข้อมูลเชิงพรรณนาของผลตอบแทนหุ้น ซึ่งทำการวิเคราะห์จากอัตราผลตอบแทนสะสมเกินปกติ สามารถสรุปได้ตามตารางที่

ตารางที่ 2 ข้อมูลเชิงพรรณนาของผลตอบแทนหุ้น

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	sig
CAR_3 วัน (-1,+1)	0.1641	1.9542	1.328	0.185
CAR_5 วัน (-1, +3)	0.1139	1.9810	0.835	0.404
CAR_7 วัน (-1, +5)	0.1479	2.3174	0.928	0.354

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนหุ้น ใน 3 ช่วงเหตุการณ์ ได้แก่ 0.1641 หรือ 16.41%, 0.1139 หรือ 11.39% และ 0.1479 หรือ 14.79% ตามลำดับ จากผลของค่าเฉลี่ยใน 3 ช่วงเหตุการณ์ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของผลตอบแทนหุ้น เมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ตารางที่ 3 จำนวนความเห็นต่อการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

จำนวนเรื่องการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (แยกรายประเด็น)	2559	2560	รวม
ประเด็นการรับรู้รายได้ (REV)	151	155	306
ประเด็นการวัดมูลค่าสินทรัพย์ (ASS)	94	102	196
ประเด็นค่าเผื่อลดมูลค่าสินค้าคงเหลือ (INV)	90	94	184
ประเด็นการด้อยค่าสินทรัพย์ (IMP)	111	113	224
ประเด็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (AR)	41	43	84
ประเด็นธุรกรรมกับกิจการที่เกี่ยวข้องกัน (RP)	41	42	83
ประเด็นประมาณการหนี้สิน (PRO)	10	7	17
ประเด็นอื่นๆ (OTH)	25	22	47
ภาพรวมทั้งสิ้น (ALL)	562	580	1,142

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบโดยแยกรายประเด็นในช่วงปี 2559 – 2560 พบว่า ประเด็นการรับรู้รายได้ เป็นประเด็นที่ผู้สอบบัญชีได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากที่สุด รวมทั้งหมด 306 ความเห็น รองลงมา คือประเด็นการด้อยค่าสินทรัพย์ จำนวน 224 ความเห็น และประเด็นการวัดมูลค่าสินทรัพย์ จำนวน 196 ความเห็น รองลงมาตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1. ศึกษาความสัมพันธ์ภาพรวมของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทนหุ้น ใน 3 ช่วงเหตุการณ์ ได้แก่ (1) ช่วงระยะเวลา 3 วัน (-1, +1), (2) ช่วงระยะเวลา 5 วัน (-1, +3), และ (3) ช่วงระยะเวลา 7 วัน (-1, +5) พบว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหุ้นซึ่งแสดงผลตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ภาพรวมการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทนหุ้น

	Ho	ตัวแปรตาม		
		CAR_3 วัน	CAR_5 วัน	CAR_7 วัน
KAM_ALL	H1	-0.026 (0.701)	-0.015 (0.824)	-0.010 (0.881)
BIG 4		-0.051 (0.449)	-0.022 (0.747)	-0.012 (0.860)
LEV		-0.120* (0.057)	-0.138** (0.029)	-0.161** (0.011)
ROA		-0.144** (0.026)	-0.144** (0.026)	-0.160** (0.013)
LIQ		0.029 (0.691)	0.039 (0.596)	0.049 (0.502)
GROWTH		0.107 (0.129)	0.095 (0.178)	0.080 (0.252)
SIZE		0.019 (0.789)	0.013 (0.857)	0.026 (0.713)
R ²		0.051	0.051	0.059
Adjust R ²		0.024	0.024	0.032
Maximum VIF		1.405	1.405	1.405
F		1.895	1.896	2.216
ANOVA sig		0.071	0.071	0.034

***, **, * ระดับนัยสำคัญที่ 0.01, 0.05, 0.1 Coefficients, p(value)

ผลการวิจัยจากตารางที่ 4 พบว่า ภาพรวมของการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทนหุ้นตามสมมติฐานที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทนหุ้นไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีสาระสำคัญทั้ง 3 ช่วงเหตุการณ์

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์รายประเด็นของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทนหุ้น ใน 3 ช่วงเหตุการณ์ ได้แก่ (1) ช่วงระยะเวลา 3 วัน (-1, +1), (2) ช่วงระยะเวลา 5 วัน (-1, +3), และ (3) ช่วงระยะเวลา 7 วัน (-1, +5) พบว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหุ้นในประเด็นด้านการด้อยค่าสินทรัพย์และ ประเด็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ดังผลตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์รายประเด็นการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทน

	Ho	ตัวแปรตาม		
		CAR_3 วัน	CAR_5 วัน	CAR_7 วัน
KAM_REV	H1A	0.017 (0.803)	0.085 (0.214)	0.108 (0.114)
KAM_ASS	H1B	0.076 (0.275)	0.073 (0.294)	0.043 (0.535)

	Ho	ตัวแปรตาม		
		CAR_3 วัน	CAR_5 วัน	CAR_7 วัน
KAM_INV	H1C	-0.030 (0.650)	-0.007 (0.914)	-0.011 (0.863)
KAM_IMP	H1D	-0.047 (0.499)	-0.094* (0.058)	-0.114** (0.021)
KAM_AR	H1E	-0.080* (0.085)	-0.070 (0.132)	-0.058 (0.212)
KAM_RP	H1F	-0.014 (0.832)	-0.075 (0.263)	-0.042 (0.535)
KAM_PRO	H1G	0.034 (0.456)	0.042 (0.362)	0.038 (0.403)
KAM_OTH	H1H	-0.030 (0.627)	-0.043 (0.496)	-0.061 (0.330)
BIG 4		-0.048 (0.483)	-0.034 (0.616)	-0.030 (0.661)
LEV		-0.118* (0.065)	-0.120* (0.058)	-0.150** (0.019)
ROA		-0.145** (0.028)	-0.151** (0.022)	-0.166** (0.011)
LIQ		0.004 (0.962)	0.010 (0.892)	0.028 (0.704)
GROWTH		0.136* (0.060)	0.136* (0.059)	0.113 (0.117)
SIZE		0.001 (0.990)	0.021 (0.781)	0.036 (0.635)
R ²		0.088	0.095	0.097
Adjust R ²		0.035	0.042	0.045
Maximum VIF		1.492	1.492	1.492
F		1.652	1.791	1.795
ANOVA sig		0.067	0.041	0.040

***, **, * ระดับนัยสำคัญที่ 0.01, 0.05, 0.1 Coefficients, p(value)

ผลการวิจัยจากตารางที่ 5 พบว่า ภาพรวมของการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบรายประเด็นต่อผลตอบแทนหุ้น ตามสมมติฐานที่ 1a – 1h พบว่า พบว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นการด้อยค่าสินทรัพย์ (สมมติฐานที่ 1D) มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหุ้นในช่วง 2 ช่วงเหตุการณ์ในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญคือ ช่วง 5 วัน $(-1,+3)$ (P-value = 0.058) และ ช่วง 7 วัน $(-1,+5)$ (P-value = 0.021) และการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบประเด็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ (สมมติฐานที่ 1E)

มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหุ้นใน 1 ช่วงเหตุการณ์ในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญ คือ ช่วง 3 วัน $(-1,+1)$ (P -value = 0.080)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมของการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อผลตอบแทนหุ้น ทั้ง 3 ช่วงเหตุการณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าความเห็นของผู้สอบบัญชีก่อนรายงานผู้สอบบัญชีจะเปิดเผยรายงานการตรวจสอบงบการเงินก่อน 1 วัน และหลังจากรายงานผู้สอบบัญชีได้เปิดเผยรายงานการตรวจสอบโดยเฉพาะในประเด็นสำคัญในการตรวจสอบ ช่วง 1 วัน , 3 วัน และ 5 วัน ไม่ได้มีผลต่อราคาปิดของหุ้นในช่วงเวลานั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Srijunpeth (2016) and Gutierrez et al., (2016) พบว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อราคาปิดของหุ้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบรายประเด็นพบว่า มีการเปิดเผย 2 ประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น คือ ประเด็นการด้อยค่าสินทรัพย์ มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหุ้นในช่วง 2 ช่วงเหตุการณ์ในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญคือ ช่วง 5 วัน $(-1,+3)$ และ ช่วง 7 วัน $(-1,+5)$ และประเด็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหุ้นใน 1 ช่วงเหตุการณ์ในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญ คือ ช่วง 3 วัน เนื่องจากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีที่พบในประเด็นการด้อยค่าของสินทรัพย์ และประเด็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ถือเป็นการใช้วิจารณญาณของผู้สอบบัญชีในรายงานเรื่องสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Doxey M.(2014) ที่กล่าวว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเกี่ยวกับประเด็นการด้อยค่าสินทรัพย์และ ประเด็นด้านค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน ซึ่งการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีในเรื่องดังกล่าวถือเป็นข้อมูลเชิงลึกไม่สามารถหาข้อมูลจากแหล่งอื่นได้ จึงถือเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อนักลงทุน จึงส่งผลต่อราคาของหุ้นในตลาดได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ianniello & Galloppo (2015) ที่พบว่าการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนโดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับผลตอบแทนหุ้น ดังนั้นแสดงให้เห็นว่านักลงทุนให้ความสำคัญต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีในรายประเด็นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะสะท้อนให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ดุลพินิจและวิจารณญาณรวมถึงความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบงบการเงินและการแสดงความเห็นต่อที่สำคัญซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน และเมื่อผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นต่อเรื่องตรวจสอบมากขึ้นจะสร้างความโปร่งใสให้กับข้อมูลในงบการเงิน และเป็นการลดช่องว่างของข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลงรายงานการสอบบัญชีในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีในเรื่องความสำคัญในการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหุ้น ในรายประเด็น ซึ่งจากผลงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ (1) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในการเห็นความสำคัญต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีสำหรับเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในแต่ละประเด็นซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน (2) องค์กร ในการให้ความสำคัญในความโปร่งใสและความถูกต้องของการจัดทำข้อมูลในงบการเงิน ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นใจของนักลงทุน (3) ผู้ใช้งบการเงิน สะท้อนให้เห็นว่าการ

ดูข้อมูลการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีนั้นมีความสำคัญต่อกลไกการลงทุนในตลาดหุ้น ซึ่งการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญ ผู้ใช้งบการเงินควรศึกษารายงานของผู้สอบบัญชีก่อนการตัดสินใจลงทุน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้พบว่าการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในรายเด่นต่อผลตอบแทนหุ้น นั้นแสดงให้เห็นว่า นักลงทุนเริ่มให้ความสนใจกับสิ่งที่ผู้สอบบัญชีได้มีการแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชี สำหรับประเด็นในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบต่อมูลค่าตลาดของหุ้น หรือ ใช้ตัวแปรอื่น ๆ ในการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน

เอกสารอ้างอิง

- วสุโชติ พรหมจิโรติ, อธิชัย อรุณเรืองศิริเลิศ และ พยีย เสงี่ยมวิบูล. (2559). ความผิดพลาดด้านบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 32(2), 44-54.
- Ameen, E. C., Chan, K. & Guffey, D. M. (1994). Information Content of Qualified Audit Opinions for Over-the-Counter Firms. *Journal of Business Finance & Accounting*, 21(7), 997–1011.
- Ball, R., Walker, R. G. & Whittred, G. P. (1979). Audit Qualifications and Share Prices. *Abacus*, 15(1), 23-34.
- Chan, W. C. (2003). Stock price reaction to news and no-news: Drift and reversal after headlines. *Journal of Financial Economics*, 70(2), 223-260.
- Chen, C. J. P., Su, X. & Zhao, R. (2000). An Emerging Market's Reaction to Initial Modified Audit Opinions: Evidence from the Shanghai Stock Exchange. *Contemporary Accounting Research*, 17(3), 429-455.
- Chow, C. W. & Rice, S. J. (1982). Qualified Audit Opinions and Share Prices-An Investigation. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 1(2), 35-53.
- Cordo, G.-S. & Fülöp, M.-T. (2015). Understanding audit reporting changes : introduction of Key Audit Matters. *Accounting and Management Information Systems*, 14(1), 128–152.
- DeAngelo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3(3), 183-199.
- Dodd, P., Dopuch, N., Holthausen, R. & Leftwich, R. (1984). Qualified audit opinions and stock prices. Information content, announcement dates, and concurrent disclosures. *Journal of Accounting and Economics*, 6(1), 3–38.
- Doxey, M. (2014). The effects of auditor disclosures regarding management estimates on financial statement users' perceptions and investments. Available at SSRN 2181624. <https://ssrn.com/abstract=2181624>
- Fama, E. F. (1998). Market efficiency, long-term returns, and behavioral finance. *Journal of Financial Economics*, 49(3), 283–306.

- Gutierrez, E., Minutti-Meza, M., W., T. K. & Vulcheva, M. (2016). Consequences of changing the auditor's report: Evidence from the UK. *Social Science Research Network*. In AAA Auditing Section Midyear Meeting 2016.
- Ianniello, G. & Galloppo, G. (2015). Stock market reaction to auditor opinions – Italian evidence. *Managerial Auditing Journal*, 30(6/7), 610–632.
- Soltani, B. (2000). Some Empirical Evidence to Support the Relationship Between Audit Reports and Stock Prices — The French Case. *International Journal of Auditing*.
- Srijunpeth, S. (2016). Key Audit Matters in an Auditor's Reports and Response of the Stock Exchange of Thailand. *Journal of Accounting Profession*, 38, 22– 37.
- Tahinakis, P., & Samarinas, M. (2016). The incremental information content of audit opinion. *Journal of Applied Accounting Research*, 17(2), 139–169.
-